

PROKOP DIVIŠ 1698 - 1765

(vlastním jménem Václav Divíšek), premonstrátský kněz, přírodovědec, badatel v oboru fyziky, zvl. elektřiny a konstruktér bleskosvodu, se narodil 26. března 1698 v Helvíkovicích u Žamberka. Příčiněním svého rodáka Jindřicha Dušíka, rektora jezuitské latinské školy ve Znojmě, zde v roce 1716 Diviš započal svá studia, zaopatřen proslulým premonstrátským klášteřem v Louce u Znojma. Studium ukončil v roce 1719, rok poté složil v louckém klášteři řeholní slib a přijal řádové jméno Prokop. Jako premonstrát studoval v klášterní škole filozofii a teologii, v roce 1726 zde dosáhl kněžského svěcení a v letech 1729 - 1735 na téže škole vyučoval filozofickým předmětům.

Na základě úspěšné obhajoby doktorské disertace vyhlásila roku 1733 univerzita v Salcburku Divíše doktorem teologie. V témže roce se stal podpřevorem louckého kláštera a od roku 1736 poprvé převzal správu farnosti v Příměticích u Znojma. Setrval zde do roku 1741, kdy jej dne 7. dubna loucký opat Antonín Nolbek jmenoval převorem kláštera. Za vyplacení vysokého výpalného Prusům v jarních měsících roku 1742, v době Nolbekovy pruské internace, upadl u opata v nemilost a 10. července téhož roku byl opět poslán na faru v Příměticích. Zde působil do konce svého života (zemřel 21. prosince 1765) a zde také začalo období jeho badatelské práce.

Správa farského hospodářství obrátila Divišovu pozornost nejprve k hydrotechnickým pracím, ke stavbám několika vodovodů v letech 1742 – 1744. Poté u něj do popředí vystoupil zájem o konstrukci hudebních nástrojů, spjatý s klášterní hudební kulturou. Vyvrcholil stavbou originálního skříňového nástroje s kovovými strunami "denisdoru" (Denis d'or - zlatý Diviš), bezpečně doloženého k roku 1753, který napodobovat zvuk různých hudebních nástrojů. Po roce 1748, pod vlivem tehdy módního zájmu, se rozvinuly Divišovy experimenty s elektřinou. Používal při nich třecí elektřinu a leydenské láhve vlastní výroby a byl schopen zdařile pracovat se základními elektrostatickými jevy. Měl rovněž příležitost demonstrovat je i císařskému dvoru ve Vídni. Zpráva o smrti petrohradského profesora Georga Wilhelma Richmanna, kterého v roce 1753 při pokusu měřit intenzitu elektrického pole v atmosféře zabil blesk, přivedla Divíše k zájmu o atmosférickou elektřinu a k rozhodnutí postavit v Příměticích "povětrnostní mašinu". Jejím základem byl na 15 m (později 41,5 m) vysokém stožáru horizontálně položený železný kříž, jehož konce byly pravoúhle překříženy kratšími železnými tyčemi. Na takto vzniklých 12 zakončeních bylo osazeno 12 kovových krabic s železnými pilinami, jimiž prostupovalo na 400 ostrých kovových hrotů. Celá konstrukce byla třemi řetězy vodivě spojena se zemí. Pod vlivem dobových představ Diviš chápal funkci kovových krabic jako leydenské láhve, ve kterých se měla shromažďovat z atmosféry "odsátá" elektřina. Tím se mělo předejít bleskovým výbojům a vzniku bouří vůbec. Přestože funkce, kterou Diviš svému "povětrnostnímu stroji" připisoval, se zásadně odlišovala od principu bleskosvodu, objektivně jím svou konstrukcí byl. Vztyčil jej poprvé v červnu roku 1754 a poté, co byl pokládán za příčinu velkého sucha roku 1759, jej nechal loucký klášter odstranit. Druhou konstrukci umístil Diviš po roce 1761 na věž

přímětického kostela. Další oblastí Divišova badatelského zájmu byl vliv elektřiny na živý organismus a s ním spojená elektroléčba, které se intenzívně věnoval od roku 1754.

Při své výzkumné práci byl Diviš v úzkém kontaktu s představiteli soudobé vědy, profesorem matematiky a fyziky na vídeňské univerzitě Josephem Franzem, profesorem experimentální fyziky na pražské univerzitě Janem Antonínem Scrincim, Leonhardem Eulerem, profesorem lékařské fakulty pražské univerzity Janem Křtitelem Boháčem aj. Znal mj. i experimenty Benjamina Franklina. Svoje poznatky zobecnil v teoretickém pojednání *Magia naturalis* (Přírodní kouzelnictví), které vyšlo v německém překladu v roce 1765 v Tübingenu a 1768 ve Frankfurtu n. M. a výrazně ovlivnilo okruh německých pietistických filozofů a evangelických teofogů kolem Friedricha Christopa Oetingera.

Stálá výstava o Prokopu Divišovi (ZŠ Prokopa Divíše Znojmo – Přímětice) Informace: Stálá výstava o Prokopu Divišovi

ZŠ Prokopa Divíše Znojmo - Přímětice

tel.: 515 228 324

e-mail: skola@zsprim.cz

{joomplu:24146}

PROKOP DIVIŠ 1698 - 1765

{joomplu:24148}

Pohled na město Znojmo(J. Ceregetti, 1798, JMM Znojmo)

{joomplu:24150}

Bývalý premonstrátský klášter v Louce(L Czerny, 1853 JMM Znojmo)

{joomplu:24149}

Replika Divišovy třecí električky, kterou Diviš nazýval elektrum (JMM Znojmo)

{joomplu:24142}

Památník Prokopa Divíše v Příměticích (návrh arch. B. Fuchs, Brno)

□□ {joomplu:24139}

Pamětní deska na přímětické faře□□

□□□ {joomplu:24140}

Medaile ražená k 250. výročí narození Prokopa Diviše (J.T. Fischer, JMM Znojmo)

□□ {joomplu:24147}

Busta Prokopa Diviše (J. T Fischer, 1948, Divišovo náměstí ve Znojmě)

□□ {joomplu:24141}

Stálá výstava o Prokopu Divišovi (ZŠ Prokopa Diviše Znojmo – Přímětice)